

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

47. Solstitium Hibern. Sinenses Astronomos regit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

ta ratio, stationum, & motuum, quibus agi diuersis, & subinde contrariis videntur, ne durationes quidem præscire valent eclipseon quarum, ex solis & lunæ ascensu mensura ducitur, quin & fallit eorum algerismus in prædicendis illarum initiis, & quidem haud vna vel duabus, sed decem interdum tardiùs, aut citiùs horis; cuius in decursu operis exempla videbimus nimium luculenta. Non quod planè ignorent parallaxas, seu diuersos aspectus in defectibus diurni syderis, cum æquè à vero aberrent, siue illas contingat in meridiano, siue in vtrovis Orizontis extremo fieri: habent quidem eorum antiqui auctores canonem subducendi de spatio temporis, si ante meridiem, solem defectus luminis occupet; addendi vero, si post meridiem, sed neque is canon mensuram temporis præscribit, nec ipsi tantum potuerunt vt illam inuenirent, aut assequerentur eius causam; produnt illorum historia, quinquagies quinquies emendatas ab iis sui Calendarij tabulas errante semper in cæli motibus calculo; absoluta demum earum correctio PP. Adamo Scial, & Iacobo Rhò debetur: annis retrò trecentis quinquaginta, suscepta fuerat à Tartaro Iueno, tunc Sinis imperante, & Cosceucino commissa, cui parem non viderat illa ætas, ferturque nunc etiam à gradu nono, & decimo, ad septimum, & sexagesimum Septemtrionem versus, adisse singulas Tartarorum & Sinarum vrbes, ac poli vbique accuratissima obseruatione altitudinem emensum per gradus, & minuta, comprehendisse illam iusto volumine qui labor fuit annorum sedecim.

47.
Solstitium
Hibern. Si-
nenses Astro-
nomos regit.

Verum hæc, ne quid dissimulem, tam rudis apud Sinas cæli cognitio, illorum ingenia mirificè illustrat, quòd nullis muniti sciendi principiis ex quibus Astronomiæ canones, & abacos ducerent, demonstrationibus Geometricis respondentem, eò tamen suas obseruationes, mentis acumine promouerunt, vt artem ex iis sibi conflauerint, haud aliunde quàm à se inuentam, nec multum à vero aberrantem, cuius hic saltem vestigium, libenter opinor earum rerum non planè imperiti legent. Regulam igitur orgyiarum octo ad perpendicularum erigunt, in omnes partium diuisam minutias; vmbra notant quam in plano mittit, eadem pariter cum regula tributo in partes, & Orizonti coæquato, vmbra eius obseruant triduum ante solis hybernæ stationem; tantumdem, statim post. Punctum enim hoc solum satagunt certò statuere (vt primum arietis in verno æquinoctio solum inquirimus) inde vbrarum illarum extremis, adæquatarum cum aliis, postquam multas simul in idem incidere multis locis notarint, ex iis medium punctum constituunt (quod solstitij quæ sit sedes est) referuntque in diem, horam, & momentum in quod inciderit: quanquam vbræ tunc circa solstitium eò sint minus certæ, quòd ex solis propinqui ardoribus largius vaporantur; nec ipsi solis diametrum attendant, sed inumbratum regula lumen vniuersum, velut è medio dumtaxat solis puncto, seu centro progenitum spectent. Sic deprehensa est ab Sinis absoluta circuli mensura quem cælum

cœlum superius suo motu facit, & ex consequenti, annui cursus iusta periodus, & quæ, quanto sit hæc quam illa pro spatio temporis breuior; nam integrum solis per eclipticam gyrum millionibus definiunt minorum tribus millibus insuper sexcentis quinquaginta duobus, & quingentis septuaginta quinque, quorum ex anni periodo detrahunt quinquaginta, sed sunt illorum nostris imparia minuta. Vbi vero illorum Astrologi seculorum triginta remens orbis advertere, non semper in idem anni punctum solstitium cadere, solis motum constantem, se certis regulis comprehensuros putauerunt; verum illud motuum tam subtile discrimen cum sub sensum vix cadat eiusdem hominis ob eius æui breuitatem, quot eos Mathematici indagarant, tot de motu hoc solis, eorum opiniones extiterunt, donec Colceucinus observationibus annorum bis mille inter se comparatis, pronuntiauit, minori spatio quam annorum sex supra sexaginta non posse solem vno gradu solstitium transgredi: sic ventum paulatim ad inueniendam de qua nunc etiam litigatur, præcessionem æquinoctiorum, quam Doctor Paulus, Sinensis, clarus Astrologus & sanctus, collatis quæ nostri Europæi ad annum huius seculi nonum & decimum de illa vulgarant comperit non multum à nostra discrepare: cœterum tam ardens Sinarum studium in stabilendo cœli puncto, mensuram omnium moderatore, & auspice, non vna incendit curiositas sciendi; sed horarum delectus in leuissimis quoque vel omittendis vel suscipiendis, in quo nullos putem in orbe mortales tam scrupulosè supersticiosos: ex vitiata itaque radice aiebant necessario plantam omnem vitium ducturam, & perperam posito incipientis anni momento principe, vitari errores in reliquis non posse, futuraque non raro ineundis rebus ominosa & infelicia momenta, quæ fore benefica prænuñtiasset Astrologus; ob hoc Astronomiæ Sinensis cardinem in eo versari statuerunt, vt veram solis deprehenderent stationem, ex qua anni totius motus, & tempora certo metirentur. Quare nulli fas est tanto negotio manum admouere nisi cooptatis in Collegia Regia; multo minus calendaria concinnare quæ ære regio quot annis per totum imperium immenso numero sparguntur. Anni principium Sinenses à noua Luna ducunt, quinto Februarij proxima, seu nostro aquarij gradui quinto & decimo, qui solstitio, & æquinoctio interiectum spatium æqualiter scindit: eo die solem in signo constituunt quod Liecium ab iis dicitur, & rediuuium ver apud eos sonat; menses duodecim lunares annus censet, alios minores dierum nouem, & viginti; maiores alios triginta, & redit quinto quoque anno intercalaris cum residuo elapsi temporis, quo pacto solaribus mensibus æquantur. Dies hebdomadæ nobiscum ex planetarum numero partiuntur, quibus sua cuique sydera quatuor, tribuunt in dies singula, quorum post octauum & vigesimum diem redeunt eadem vices, septenariis quatuor dierum exactis Diem repetunt à media nocte, proferuntque ad medium noctis insequentis: horas illi assignant tantum duodecim æquales, partiunturque illura in

48.
Anni Sinen.
principium.